

Atmintinė

Kas yra kosulys ir patarimai, kaip tėvai galėtų palengvinti kosinčiam vaikui

Kas yra kosulys? Kosulys arba staigus iškvėpimas – tai svarbus žmogaus refleksas, apsauginis mechanizmas. Kosint išsivalo kvėpavimo takai (vamzdelių sistema, kuria keliauja oras į plaučius ar iš jų). Kosint plaučiai išsivalo nuo problemas galinčių sukelti svetimkūnių, patekusių į kvėpavimo takus. Normalu, kad vaikas retkarčiais atsikosi, tačiau kosulys gali būti ir ligos požymis.

Kosulys paprastai vadinamas sausu, kai neatkosima gleivių ar skreplių, ir šlapiu – kai atkosėjama gleivių. Kosulio garsas priklauso nuo to, ar atkosėjama gleivių bei atkosimų gleivių kiekio. Maži vaikai paprastai skreplių neatkosi, o juos nuryja. Kosulys gali būti lengvas (nevarginantis) arba sunkus (varginantis). Varginantis kosulys trukdo vaikui kvėpuoti.

Kokios priežastys dažniausiai sukelia kosulį?

- Kvėpavimo takų infekcijos (taip pat ir peršalimas).
- Svetimkūnis kvėpavimo takuose.
- Astma (sergant astma susiaurėja kvėpavimo takai, todėl sunku atsikosėti, net norint iškosėti nedidelį gleivių kiekį).
- Kitos plaučių ligos, tarp jų ir įgimtos.
- Kosėjimo įprotis. Esant kosulio įpročiui (tikui), vaikas paprastai nekosi miegodamas.
- Gastroezofaginis refluksas. Esant refluksui galimi ir kiti simptomai – blogas kvapas iš burnos, dažni atsirūgimai arba vėmimas, deginančio pobūdžio skausmas krūtinėje.
- Dirginančių medžiagų sąlygotas kosulys. Vaikas kosi būdamas, pavyzdžiui, prirūkytoje patalpoje, esant dūmams, smulkioms degimo liekanoms iš židinių, krosnių ir pan.

Dėl kosinčio vaiko turėtų konsultuoti gydytojas, jei:

- kosi mažesni nei 3 mėnesių kūdikiai;
- kosulys varginantis, triukšmingas, trukdantis vaiko kasdienei veiklai;
- kosulys išlieka po paspringimo maistu ar kitu daiktu, net jei vaikas springo prieš keletą savaičių;
- atkosima kraujingų, gelsvų, žalsvų skreplių;
- vaikas karščiuoja, pakitusi jo kasdienė elgsena;
- vaikas atsisako gerti ilgesnį laiką;
- kosulys sukelia vėmimą;
- kosulys trunka ilgiau nei 2 savaites.

Ar vaikui reikėtų atlikti tyrimus? Pirmiausia gydytojas turi išklausinėti apie kosulio pobūdį, kitus simptomus ir apžiūrėti vaiką. Atsižvelgiant į kosulio pobūdį, vaiko amžių, kitus esamus simptomus, gali reikėti atlikti tam tikrus tyrimus. Dažniausiai vaikui kosint atliekami šie tyrimai:

- Krūtinės ląstos rentgenologinis tyrimas.
- Tyrimai galimai infekcijai nustatyti, pavyzdžiui, tepinėlis iš vaiko nosies ar ryklės, kuris vėliau bus tiriamas laboratorijoje.
- Kvėpavimo funkcijos testai (reikia stipriai išpūsti pro vamzdelį, pritvirtintą prie aparato (spirometro). Tyrimas parodo plaučių tūrį, ar nėra astmai būdingo bronchų spazmo. Paprastai šis tyrimas atliekamas 6 metų ir vyresniems vaikams.
- Bronchoskopija – tai procedūra, per kurią gydytojas į vaiko kvėpavimo takus įleidžia ploną vamzdelį su gale pritvirtinta kamera ir apžiūri gerklų, trachėjos, bronchų vaizdą iš vidaus. Jei per apžiūrą randamas svetimkūnis, jis pašalinamas tos pačios procedūros metu.

Ar tėvai, kiti vaiką prižiūrintys asmenys gali padėti vaikui, kad palengvintų kosulį? Jei vaikas kosi dėl peršalimo, t.y. virusinės kvėpavimo takų infekcijos, reikėtų:

- vaikui duoti gerti pakankamai skysčių;
- palaikyti reikiamą drėgmę gyvenamojoje patalpoje, ypač kambaryje, kur vaikas miega. Drėgmė turėtų siekti ne mažiau kaip 40 procentų.
- Esant varginančiam sausam (lojančiam, laringitiniam) kosuliui, pabūti su vaiku vonios kambaryje, atsukus karštą dušą.

Ko NEGALIMA daryti:

- Ypač vaikams iki 6 metų neduoti kosulį slopinančių vaistų, vaistų nuo peršalimo, – jie labiau gali pakenkti, o ne padėti.
- Neduoti aspirino karščiuojančiam vaikui. Jauniems žmonėms aspirinas gali sukelti gyvybei pavojingą *Reye* sindromą.

Kaip gydomas kosulys? Kosulio gydymas priklauso nuo kosulio priežasties. Pavyzdžiui:

- bakterinės kilmės infekcijos gydomos antibiotikais. Virusų antibiotikai neveikia, todėl virusinės infekcijos antibiotikais negydomos. Deja, virusų sukeltas kvėpavimo takų uždegimas trunka 2-3 savaites ir visą tą laiką vaikas gali kosėti.
- Sergant virusine ar bakterine infekcija, būna sloga arba sinusitas. Nevalant nosies, sekretas iš nosies teka į ryklę, taip sukeldamas kosulį. Tinkamai valant nosį retėja ir kosulys.
- Astma gydoma vaistais, kuriuos vaikai įkvepia tiesiai į plaučius. Šie vaistai palengvina vaiko kvėpavimą.
- Jei kosulio priežastis yra svetimkūnis plaučiuose, reikia atlikti bronchoskopiją ir pašalinti svetimkūnį.
- Jei kosulio priežastis – refluksas iš skrandžio, kai rūgštus skrandžio turinys patenka į ryklę ir ją sudirgina, sukeldamas kosulį, – reikėtų atsisakyti riebaus, aštraus maisto, šokolado, gazuotų gėrimų. Vaikas turi vakarieniauti mažiausiai prieš 2 valandas iki miego. Įtarus refluksą, vaiką turi konsultuoti gydytojas gastroenterologas.
- Pašalinti dirginančias medžiagas (dūmus) iš vaiko gyvenamosios aplinkos.

Parengė gydytoja vaikų pulmonologė dr. Sigita Petraitienė
Vaikų pulmonologijos ir imunologijos skyrius